2025-24-RE

Causa 2025-24-RE

(Pla Puncernau c/ Puncernau García i d'altres)

Número de registre 178-2025. Recurs d'empara

Sentència del 9 de setembre del 2025

BOPA núm. 105, del 17 de setembre del 2025

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 31 de març del 2025, per la representació processal de la Sra. Mercè Pla Puncernau, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència de l'11 de març del 2025, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, i que declari:

"*1.- Pel que fa el pronunciament de la Sentència del Tribunal Superior en relació a que el testament del pare conté una Substitució preventiva de residu. Apartat "II.A" d'aquest escrit. Procedeix declarar*

que la Sentència recorreguda infringeix la garantia de motivació de les resolucions, infracció de l'article 10.1 de la Constitució, puix d'una part no entra a considerar ni raonament sobre elements imprescindibles i essencials per pronunciar-se, i d'altra part i quan ho fa, ho fa de manera irraonable, irracional, il·lògica, amb contradicció interna i de manera contrària al Dret, a la jurisprudència i a la doctrina unànime, en conseqüència es demana a aqueix M. l. Tribunal Constitucional que anul·li la Sentència de Segona instància, i ordeni al Tribunal Superior que dicti una nova sentència, havent de motivar en dret, i havent de tenir en compte el Dret en la matèria de fideïcomisos així com tots els elements continguts en els testaments del pare i de la mare.

2.- Pel que fa el pronunciament de la Sentència del Tribunal Superior en relació a la llegítima de la Mercè sobre l'herència de la mare. Apartat "II. B Primer" d'aquest escrit. Procedeix declarar que hi ha vulneració del dret Constitucional a una resolució motivada en dret, ha incorregut en incongruència omissiva al haver resolt infra petita i de manera irracional, il·lògica i absurda, i en contradicció amb la resta de pronunciaments, i doncs ha vulnerat els drets fonamentals de l'article 10.1 de la CA, en conseqüència es demana a aqueix M. l. Tribunal Constitucional que anul·li la Sentència i ordeni al Tribunal Superior que esmeni els vicis declarats en la nova Sentència que ha de tornar a emetre.

3.- Pel que fa el pronunciament de la Sentència del Tribunal Superior en relació al llegat de 50 milions d'euros. Apartat "II. B. Segon" d'aquest escrit Procedeix que el Tribunal Constitucional pronunciï que el Tribunal Superior ha incorregut en incongruència omissiva al haver resolt infra petita i de manera irracional, il·lògica i absurda, i en contradicció amb la resta de pronunciaments, ha incorregut en infracció de l'article 10.1, dret a obtenir un pronunciament al fons de la qüestió, en conseqüència es demana a aqueix M. l. Tribunal Constitucional que anul·li la Sentència i ordeni al Tribunal Superior que es pronunciï sobre la petició del llegat de 50 milions d'euros que el pare testador va fer a favor de l'Antoni.

4.- Pel que fa el pronunciament de la Sentència del Tribunal Superior en relació a la llegítima de l'Antoni sobre l'herència de la mare. Apartat "II.C." d'aquest escrit. Procedeix que el Tribunal Constitucional pronunciï que el Tribunal Superior ha incorregut en incongruència omissiva al haver resolt infra petita i doncs ha vulnerat els drets fonamentals de l'article 10.1 de la CA, en conseqüència es demana a aqueix M. l. Tribunal Constitucional que anul·li la Sentència i ordeni al Tribunal Superior que es pronunciï sobre la petició de la llegítima que corresponia a l'Antoni en la herència de la seva mare, que ha de percebre la Mercè en la seva qualitat d'hereva d'aquest darrer.

5.- Pel que fa el pronunciament de la Sentència en relació als fruits i rendes sobre els béns provinents del pare. Apartat "II. D" d'aquest escrit. Procedeix es constati la manca de motivació d'aquest pronunciament i la vulneració del dret constitucional de l'article 10.1, en conseqüència es demana a aqueix M. I. Tribunal Constitucional que anul·li la Sentència i ordeni al Tribunal Superior que esmeni el vici declarat en la nova Sentència que ha de tornar a emetre.

6.- En relació a la durada del procés. Apartat "III" d'aquest escrit. Es demana a aqueix M. l. Tribunal Constitucional declari l'existència de la vulneració del dret a un procés de durada raonable, article 10.2 de la Constitució d'Andorra, i que la meva representada té dret a ser indemnitzada, i fixi el quantum de la reparació".

Així mateix, demana que es declari la suspensió dels efectes de la sentència impugnada fins al coneixement de la decisió constitucional, atesos els greus perjudicis que l'execució podria causar en aquest cas;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 14 d'abril del 2025 que va tenir per presentada la demanda d'empara i que va suspendre les actuacions constitucionals fins que es resolgués l'escrit de petició de correcció i de complement de sentència lliurat el 19 de març del 2025 davant la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia;

Atès que el 15 de maig del 2025, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute, mitjançant el qual desestimava la petició d'aclariment/complement presentada per la representació processal de la Sra. Mercè Pla Puncernau contra la sentència de l'11 de març del 2025 (aute notificat el 19 de maig del 2025);

Atès que el 21 de maig del 2025, la representació processal de la Sra. Mercè Pla Puncernau va presentar un escrit, en què aportava l'aute esmentat de la Sala Civil i demanava que s'admetessin les manifestacions que efectuava com a complement al seu recurs d'empara inicial, ja que havien estat desestimades per la Sala esmentada;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 16 de juny del 2025 que va admetre a tràmit aquesta causa amb efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'1 de juliol del 2025, per la representació processal dels Srs. Maximino i Lluís Puncernau García;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'1 de juliol del 2025, per la representació processal del Sr. Josep M. Plass Sanvicente;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 3 de juliol del 2025, per la representació processal del Sr. Francesc d'Assís López Pla;

Vist l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 3 de juliol del 2025, pel Sr. Josep Vidal Escoll, en què manifesta que atès que en Francesc d'Assís López Pla ha esdevingut major d'edat, considera que la seva intervenció ja no és necessària;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 7 de juliol del 2025, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Josep-D. Guàrdia Canela;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. Després d'interposar una demanda de mesura cautelar de bloqueig de comptes, que va ser acceptada mitjançant un aute del 30 de maig del 2005, la representació processal de la Sra. Mercè

Pla Puncernau va formular una demanda contra el Sr. Josep M. Plass Sanvicente, contra els actualment difunts Srs. Maximino i Carme Puncernau Pedro, contra el menor en aquell moment, Francesc d'Assís López Pla, i, contra el Sr. Josep Vidal Escoll i contra els Srs. Lluís i Maximino Puncernau García, en què efectuava diverses pretensions respecte dels testaments del seu pare i de la seva mare.

1.2. El 7 de març del 2024, la Secció Civil 2 de la Batllia va dictar una sentència en què acordava:

"*Primer.- Estimar l'excepció peremptòria de manca de legitimació passiva formulada per la representació processal dels Srs. Lluís Puncernau Garcia i Maximino Puncernau Garcia;*

Segon.- Estimar parcialment la demanda presentada per la representació processal de la Sra. Mercè Plà Puncernau, en els termes següents:

1.- Declarar a la Sra. Mercè Plà Puncernau hereva fiduciària del patrimoni relicte deixat pel Sr. Antoni Plà Puncernau en relació a l'herència del pare Sr. Francesc Xavier Plà Pujol.

2.- Desestimar la petició de declaració d'invalidesa i d'ineficàcia dels actes jurídics inter vivos realitzats per la Sra. Roser Puncernau Pedró, respecte del patrimoni fiduciari del Sr. Francesc Xavier Plà Pujol.

3.- Desestimar la petició de declaració d'invalidesa i ineficàcia de tots els actes de disposició entre vius ordenats pel Sr. Antoni Plà Puncernau i per la seva curadora Sra. Roser Puncernau Pedro i pels successius, tutors, curadors o administradors.

4.- Estimar parcialment la pretensió exercida per la representació processal de la Sra. Mercè Plà Puncernau, en el sentit que la Sra. Roser Puncernau Pedrò només podia afectar mortis causa els seus béns i de forma concreta els diners obrant en els seus comptes bancaris en la proporció de 21,17%.

5.- a) Declarar a la Sra. Mercè Plà Puncernau titular del 78,83% de tots els comptes bancaris titularitat de la Sra. Roser Puncernau Pedro, en tant que hereva fiduciària del Sr. Francesc Xavier Pla Pujol.

5.- b) Estimar parcialment les pretensions de la representació processal de la Sra. Mercè Plà Puncernau, declarant la titularitat conjunta dels comptes de la Sra. Roser Puncernau Pedro per part de la Sra. Mercè Pla Puncernau i els hereus de la Sra. Roser Puncernau en les proporcions del 78,83% en favor de la primera i del 21,17% en favor dels segons.

6.- Estimar parcialment la reclamació de la representació processal de la Sra. Mercè Plà Puncernau, en el sentit de condemnar als hereus de la Sra. Roser Puncernau Pedro a entregar el 78,83% del cabal dinerari dels comptes bancaris de la Sra. Puncernau en favor de la Sra. Mercè Plà Puncernau.

7.- Condemnar als hereus de la Sra. Roser Puncernau Pedro a entregar el 78,83% del cabal dinerari dels comptes bancaris de la Sra. Puncernau en favor de la Sra. Mercè Pla Puncernau.

8.- Estimar la reclamació efectuada per la Sra. Mercè Plà Puncernau contra els hereus de la Sra. Roser Puncernau Pedro en tant que aquests darrers hauran de pagar mancomunadament en funció de la quota de partició de l'herència a la Sra. Pla l'import de 392.319,97.- euros en concepte de llegítima de la seva mare.

9.- Estimar parcialment la petició de llegítima referent al Sr. Antoni Plà Puncernau, en el sentit de condemnar al Sr. Francesc d'Assís López Plà al pagament de la legítima de 392.319,97.- euros en favor de l'hereva del Sr. Antoni Plà Puncernau, a saber la Sra. Mercè Plà Puncernau.

10.- Pel que d'acord amb els punts 8 i 9 precedents, s'escau:

- *Condemnar als hereus de la Sra. Roser Puncernau Pedro al pagament de la legítima de 392.319,97.- euros en favor de la Sra. Mercè Pla Puncernau, podent-se imputar a llegats, en el cas que l'import no pugui ser satisfet.*

- *Condemnar al Sr. Francesc d'Assís López Plà al pagament de la llegítima de 392.319,97.- euros en favor de l'hereva del Sr. Antoni Plà Puncernau, a saber la Sra. Mercè Plà Puncernau.*

11.- Desestimar la pretensió formulada per la representació processal de la Sra. Mercè Pla

Puncernau, en el sentit de remoure del càrrec de marmessor al Sr. José Maria Plass Sanvicente, havent de limitar els seus honoraris a un 2% sobre el patrimoni hereditari titularitat de la Sra. Roser Puncernau Pedro, així com les despeses que hagi pogut sufragar.

12.- Desestimar la pretensió exercida per la representació processal de la Sra. Mercè Pla Puncernau en el sentit de condemnar al Sr. Maximino Puncernau Pedro a entregar la propietat i possessió del pis o apartament situat a Escaldes-Engordany a la Carretera dels Vilars, Edifici Tamariu o subsidiàriament l'import de 229.135,86.- euros.

13.- Estimar parcialment la reclamació formulada per la Sra. Mercè Puncernau Pedro en el sentit de condemnar als hereus del Sr. Maximino Puncernau Pedro a reduir en la seva part de l'herència de la Sra. Roser Puncernau Pedro l'import de 900.- euros, en concepte de disposicions ja efectuades.

14.- a).- Desestimar la pretensió de la Sra. Mercè Plà Puncernau, consistent en requerir als hereus de la Sra. Roser Puncernau Pedro l'import de 50.000.000.- ptes. que correspondrien al Sr. Antoni Plà Puncernau.

14.- b).- Declarar que els comptes de titularitat exclusiva del Sr. Antoni Plà Puncernau (...) es troben a disposició immediata de la Sra. Mercè Pla Puncernau, en tant que hereva ab intestat del seu germà.

15.- Estimar parcialment les pretensions exercides per la representació processal de la Sra. Mercè Plà Puncernau, tot i que no es pot accedir a la imputació d'interessos reclamada per la representació processal de la part agent, en tant que els interessos o rendiments ja es trobarien dins dels mateixos comptes bancaris; i per d'altra banda, s'admet els interessos legals reclamats en relació als imports destinats a les llegítimes comptadors des de la defunció de la Sra. Roser Pla Puncernau i fins al seu total pagament als legitimaris.

Tercer.- Imputar els cobraments del Sr. Francesc d'Assís López Plà realitzats en el marc del present procediment a la quantitat de l'herència que li pugui pertocar de la Sra. Roser Puncernau Pedro (...)".

1.3. La representació processal dels Srs. Maximino i Lluís Puncernau García va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, al qual s'hi va adherir el Sr. Josep M. Plass Sanvicente. La Sra. Mercè Pla Puncernau es va oposar a aquest recurs, i, no obstant això, va presentar un recurs d'adhesió respecte de diversos pronunciaments.

1.4. L'11 de març del 2025, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència mitjançant la qual acordava estimar parcialment els recursos d'apel·lació i d'adhesió i revocar totalment la sentència impugnada. En el seu lloc, la Sala Civil va substituir la part dispositiva, acordant que calia estimar parcialment la demanda de la Sra. Mercè Pla Puncernau i efectuar els pronunciaments següents:

"*1) la Sra. Mercè Pla ja va veure satisfets tots els drets successoris que li corresponien de l'herència del seu pare Xavier Pla Pujol quan se li van liquidar i pagar en escriptura notarial de 16 de desembre de 1997;*

2) La Sra. Mercè Pla té dret a percebre la llegítima de la seva mare en la quantia de 454.738,16€ més els interessos legals des de la data de la mort de la seva mare (13.5.2004) que li hauran de satisfer els hereus Francesc d'Assis López Pla (2/3) i Lluís i Maximino Puncernau Garcia (1/6 cadascun) a càrrec del cabal hereditari de la mare. Cal deduir als germans Puncernau de la seva part d'herència l'import de 900€, pronunciament que no ha estat impugnat en aquesta alçada (apartat 13, pàg. 40 i 41);

3) La Sra. Mercè Pla té dret a percebre la suma de 50.908,10€ i els rendiments o pèrdues que s'hagin meritat fins ara, en concepte d'hereva del seu germà Antonio Pla Puncernau, pel patrimoni relicte d'aquest que es troba bloquejat. Declarem que els comptes bancaris de titularitat exclusiva del seu causant (...) resten a la disposició immediata de la Sra. Mercè Pla.

4) L'indicat pagament de la llegítima a la Sra. Pla es farà en tràmit d'execució de sentència i a càrrec dels diners bloquejats de manera preferent;

5) Un cop pagades aquestes sumes i les despeses del procediment que es liquidin en execució de sentència, el cabal hereditari restant es distribuirà entre els tres hereus en les seves respectives quotes hereditàries, ja indicades en el epígraf 2) precedent;

6) No es fa imposició de les costes de la instància a cap de les parts. La despesa de perits judicials realitzades per les parts en el marc del procediment han de ser imputades al patrimoni hereditari de la Sra. Roser Puncernau Pedro en tant que són despeses imputables a la seva herència;

7) Els pagaments fets al llarg del procediment en relació al IIegat d'estudis del Sr. Francesc d'A.

López Pla, han de suportar-se per cada hereu en proporció a la seva respectiva quota hereditària, ja indicada".

1.5. El 31 de març del 2025, la representació processal de la Sra. Mercè Pla Puncernau va interposar un recurs d'empara contra la sentència de l'11 de març del 2025, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació de la recurrent

- Després de fer un resum del relat dels fets i de les actuacions processals, la recurrent circumscriu l'objecte de la seva denúncia constitucional, considerant que la sentència de la Sala Civil:

- és incongruent i està mancada de motivació en el sentit que no fonamenta i no respon als arguments de les parts i tampoc desvirtua la motivació de la sentència de la primera instància;

- desconeix el dret aplicable al cas d'una forma tan absoluta que la seva motivació ha de ser considerada arbitrària, irracional, il·lògica, irraonable, injustificable, absurda i contrària a la llei frontalment i a la *communis opinio* dels juristes, motiu pel qual ha de ser considerada com a mancada de motivació;

- és arbitrària per quan obvia els termes propis del testament del seu pare que proven quina era la real voluntat del testador;

- és incongruent, il·lògica i absurda en el sentit que els seus pronunciaments són contradictoris entre si de manera essencial, incorrent en una incongruència interna;

- és incongruent en el sentit que no resol totes les peticions que han fet les parts, incorrent en incongruència omissiva, resolent *infra petita*;

- de manera més genèrica, considera que s'ha vulnerat el dret a un judici de durada raonable entre la interposició del primer escrit de demanda de mesura cautelar de bloqueig de comptes, fins a la resolució de la sentència de la segona instància, ja que han transcorregut 20 anys.

- Així, al·lega que el nucli essencial de la controvèrsia rau en la interpretació del testament del seu pare respecte, d'una banda, la rúbrica d'una clàusula titulada "*substitució preventiva de residu*" i, d'altra banda, la voluntat del testador, la literalitat de la resta del conjunt del testament, els actes coetanis del testador i els actes propis de la vídua hereva.

- És evident que d'aquest pronunciament depèn la decisió de la resta de qüestions debatudes.

- En primer terme, al·lega que la Sala Civil es limita a tenir en compte "*l'etiqueta*" utilitzada en el testament, inferint que el pare estava legalment assessorat, sense contestar a cap dels arguments emprats per la recurrent en el seu escrit d'apel·lació, per concloure que el pare havia testat una substitució preventiva de residu.

- Ara bé, considera que calia fer un examen de tot el contingut del testament, així com de la voluntat del testador i de la clàusula sobre les facultats dispositives de l'hereva (propis del fideïcomís de residu) i constatar que l'hereva no estava facultada per disposar mortis causa dels béns de l'herència del testador, per tal de preservar els béns del pare per als seus descendents.

- La recurrent exposa els efectes i les finalitats del fideïcomís de residu i de la substitució preventiva de residu i fa un estudi de dret comparat respecte d'aquestes figures, i conclou que la interpretació de les clàusules quarta i sisena del testament són clau per determinar quina de les dues figures era d'aplicació.

- Així, addueix que és clar que del contingut d'aquestes clàusules es desprèn que la voluntat del seu pare no permet de cap manera qualificar la substitució ordenada per ell com a una substitució preventiva de residu, ja que el testament no conté l'element essencial d'aquesta figura segons la llei, la jurisprudència, la *communis opinio auctorum*: que l'hereva estigui facultada per disposar del relicte del testador per actes mortis causa, la qual cosa a més, seria incoherent amb les limitacions previstes a les facultats de disposar *inter vivos* (actes gratuïts només a favor dels fills).

- Si mai es volés donar significat a "*l'etiqueta*" que encapçala el paràgraf tercer de la clàusula quarta del testament, sobre el contingut mateix del paràgraf i de la totalitat de les disposicions del testament, mai no ens trobaríem efectivament davant una substitució preventiva de residu, ja que no es compleix la condició essencial i el criteri màxim de distinció, pedra de toc d'aquesta figura successòria: que el testador hagués autoritzat a la fiduciària a disposar mortis causa, i aquest no va ser el cas, perquè allò que pretenia el seu pare era que els béns romanguessin a la família, a través de les generacions successives.

- Retreu a la Sala Civil donar tanta importància al fet que el testador hagués estat o no assessorat, ja que en el mateix testament s'empren les dues figures jurídiques, i considera que precisament, allò que aquest fet reforça és que el testador sí que sabia quins efectes produïa un fideïcomís de residu, ja que ell mateix n'havia estat objecte; i, com diu un eminent jurista, "*no sempre s'utilitzen les paraules amb propietat, ni els notaris o rectors interpreten sempre correctament la voluntat del testador al transcriure-la*".

- La recurrent manifesta que és evident que la voluntat del seu pare era protegir la família (esposa i fills) i que el seu patrimoni hi romangués; considera que seria absurd pensar que el seu pare hagués previst una substitució preventiva de residu, ja que a la mort de la seva mare, si aquesta hagués volgut disposar a favor de tercers, el seu germà hagués pogut quedar desemparat, així com les generacions ulteriors.

- Així mateix exposa que dels actes propis de l'hereva, la seva mare, se'n desprèn que aquesta tenia acceptat que el testador havia ordenat un fideïcomís de residu, que no la facultava a disposar dels béns d'aquest per actes *mortis causa*, havent de respectar les substitucions previstes pel pare al testament; l'hereva va actuar sempre com allò que era: una fiduciària, una hereva gravada.

- Així ho va reconèixer en l'acceptació d'herència. Per consegüent, en el seu testament del 2004 no solament no podia, sinó que ni tan sols va pretendre disposar dels béns gravats provinents del seu marit. La Sala Civil ni tan sols ha tractat aquest argument, el qual és decisiu (i evidentment tampoc l'ha respost), i que sí que va recollir la sentència de primera instància, i va ser recordat en segona instància per aquesta part a l'oposar-se a l'apel·lació contrària. Tanmateix, no ha merescut la més

mínima menció de la Sala Civil. Els actes propis de l'hereva que tenen rellevància són aquells que es contenen en l'escriptura del 29 de juliol de 1997 d'acceptació d'herència i en el seu propi testament de l'1 d'abril del 2004.

- En segon terme, la recurrent exposa totes les altres vulneracions derivades de les altres peticions de la demanda.

- Pel que fa al quàntum de la legítima materna que li correspon, la recurrent addueix que la Sala Civil ha adoptat una decisió incoherent, ja que, d'una banda, va considerar que el testament del pare contenia una substitució preventiva de residu, i, per tant, el patrimoni del pare s'havia d'integrar en el de la mare, i, d'altra banda, sosté que per calcular la legítima, només s'havien de computar els béns "*propis*" de la mare, amb exclusió dels béns rebuts per ella del pare.

- La Sala Civil argumenta aquesta decisió declarant que ella ja va rebre la legítima que li corresponia del patrimoni del pare i que no la podia rebre per duplicat.

- És a dir, la Sala Civil amb aquesta resolució considera que el patrimoni del pare no s'ha integrat en el patrimoni de la mare, i que hi ha dues masses patrimonials a distingir, circumstància que és contradiu amb la decisió respecte del fet que el testament del pare conté una substitució preventiva de residu, que la mare va integrar al seu patrimoni al del pare i que en podia disposar *mortis* causa, cosa que va fer: en definitiva, la Sala Civil aplica les conseqüències d'un fideïcomís de residu (dues masses patrimonials) en lloc d'allò que ha decidit que és la figura del testament del pare, una substitució preventiva de residu (una massa patrimonial).

- Conclou, doncs, que la sentència impugnada entra en contradicció amb el seu pronunciament principal, la qual cosa genera indefensió i infringeix el dret a la jurisdicció.

- Pel que fa al quàntum de la legítima de la mare que corresponia al seu germà, precisa que, en primer lloc, la Sala Civil afirma que la Batllia s'hi havia pronunciat negativament, cosa que és errònia, ja que la Batllia va pronunciar la condemna al pagament de la legítima materna que li corresponia del seu germà, si bé només va condemnar al cohereu Francesc d'Assís al pagament d'aquesta legítima, estimant aquesta petició parcialment.

- En segon lloc, la Sala Civil, no només confirma aquesta condemna que havia fet el Tribunal de primera instància, refent el càlcul de la legítima "*sota el prisma*" de la substitució preventiva de residu, sinó, que a més, denega expressament aquest pronunciament de la primera instància, és a

dir, el reforma il·legalment in peius. I ho fa, a més, contravenint el principi dispositiu. I en fer aquest pronunciament, no està resolent totes les qüestions que es van plantejar a la demanda, i està vulnerant el dret a la jurisdicció d'aquesta part.

- Sobre el llegat de 50.000.000 ptes. del seu germà, exposa que la Sala Civil es limita a dir que ella no va apel·lar aquesta qüestió i que, per tant, no la pot tractar en aquest moment processal.

- Ara bé, a partir del moment que la Sala Civil va variar de prisma, no ha resolt totes les qüestions que es van plantejar a la demanda i que han quedat sense resposta a causa de la seva decisió sobre el fet de declarar que el testament contenia una substitució preventiva de residu.

- Aquesta manera de fer omissiva vulnera el dret a la jurisdicció i situa aquesta part en indefensió.

- Pel que fa als fruits o als rendiments del capital de l'herència del pare, la recurrent al·lega que aquesta qüestió va ser molt debatuda en primera instància, però en seu d'apel·lació, la Sala Civil es va limitar a dir que l'hereva va fer seus els fruits.

- Segons el seu parer, això constitueix una manca de motivació per si sola, fet que ja és suficient per denunciar la vulneració del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

- Ara bé, una vegada situats en el prisma de la substitució preventiva de residu, no és necessari fer esment si en el relicte del pare, del qual l'hereva pot disposar i disposa, estan o no estan inclosos els fruits del relicte del pare, ja que per aplicació d'aquesta figura, tot el capital relicte del pare seria de l'esposa, la qual és lliure de disposar-ne *mortis* causa.

- Conclou que, en el cas actual, aquest pronunciament seria un simple obiter dictum que evidencia la contradicció entre els raonaments interns de la sentència mateixa.

- Pel que fa a la vulneració del dret a un judici de durada raonable, la recurrent exposa que va presentar la seva demanda, el 10 de maig del 2005, i que des de la data de la sentència de segona instància han transcorregut nogensmenys que 20 anys, durada evidentment no raonable, tant si es té en compte la durada total del procés, com si es té en compte la durada de les diferents etapes processals, sense que es pugui imputar a aquesta part cap dilació.

- Entre la demanda de mesures cautelars de bloqueig de comptes bancaris (el 10 de maig del 2005) i la notificació a Alemanya del Sr. Maximino tot i tenir procurador, i la demanda (el 18 de juliol del 2006) i la pericial bancària (malgrat les protestes de les parts) van passar anys per aconseguir que els bancs contestessin de manera completa; també van passar els anys sense que el perit judicial fes la seva pericial i la Batllia, malgrat les protestes de les parts, no va ser proactiva; la pericial bancària va tardar a fer-se 14 anys, des del 2008 fins al 2022: en un primer moment, va trigar 12 anys i mig a fer-se (des del 2008 fins al 2019), i havent-se adonat aquesta part que dos dels bancs havien comès importantíssims errors deixant d'informar de l'existència de més de 4 milions d'euros, va haver de fer-se un complement de pericial que va trigar 2 anys més (el perit va trigar 1 d'aquests 2 anys per aportar el pressupost complementari); entre les conclusions de la primera instància (l'11 d'octubre del 2022) i la sentència de la primera instància (el 7 de març del 2024), va transcórrer 1 any i mig; i, entre la sentència de la primera instància i la de la segona instància ha transcorregut 1 any.

- La durada no és raonable per si sola, però hi ha un element subjectiu que pateix el justiciable al qual s'infligeix aquesta dilació. Aquest segon element magnifica la vulneració i, per consegüent, en facilita la constatació i n'ha d'augmentar la reparació. Aquesta part litigant ha patit aquesta dilació en el bell mig de l'etapa crucial de la seva vida, quan més necessitava poder disposar de l'herència que el pare va deixar-li a ella i a la seva família. Al començament del plet tenia 39 anys i 4 fills, i un lloc de treball amb un sou mínim. Durant el plet ha tingut un altre fill i ha hagut de fer créixer, alimentar, vestir, donar estudis, i assistir a una filla incapaç, amb un lloc de treball amb un sou mínim i sense ajuda del progenitor. A més de les nombrosíssimes protestes verbals, aquesta part va presentar repetits insistiments i peticions de promoció del procediment, de manera verbal i escrita, 60 com demostren els escrits aportats davant la Batllia i que s'adjunten.

- Per aquest motiu, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara per aquesta vulneració concreta i que declari directament el seu dret a ser indemnitzada, fixant el quàntum de la reparació. Certament, el Tribunal Constitucional té jutjat que són els tribunals ordinaris, aquells que han de fer aquesta determinació, però atès que ja hi ha precedents, obligar a aquesta part, després de 20 anys, a tornar a esperar els anys que tardarà la jurisdicció a fixar el quàntum i l'Administració a pagar-lo, constituiria un agreujant de la vulneració denunciada.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que estimi el seu recurs d'empara i que declari la vulneració dels drets esmentats amb les precisions ressenyades en l'encapçalament introductori d'aquesta sentència.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- Després d'exposar la decisió de la primera instància i les pretensions de les parts a l'apel·lació, així com els antecedents d'interès per centrar bé el litigi hereditari, la Sala Civil manifesta que la qüestió central rau en determinar si en el testament del pare de la recurrent es va instituir un fideïcomís de residu, com ella pretén, o una substitució preventiva de residu, com així ho indica el testament, i així ho addueixen, els seus cosins (Maximino i Lluís Puncernau García) i el marmessor (Josep M. Plass Sanvicente).

- La sentència de la Batllia va donar la raó a la recurrent en aquesta interpretació; no obstant això, les representacions processals de les parts adverses a la recurrent consideren que la denominació del testament era la correcta, ja que consideren que el pare volia disposar d'una substitució cas que la seva hereva -la seva esposa- no hagués fet testament, però aquesta sí que va disposar dels seus béns (testament de l'1 d'abril del 2004), i, per consegüent, la Sala Civil considera que, per aquest motiu, els assisteix la raó.

- Així, en la clàusula quarta del seu testament, el pare va instituir: "*Substitució preventiva de residu: Els béns dels quals l'hereva no hagués disposat a la seva mort passaran al meu fill Antoni*"; i en el seu testament, la mare va disposar que els seus hereus serien en 2/3 parts el seu fill Antoni i, en substitució preventiva de residu, el seu net Francesc d'Assís López Pla; i en l'altra 1/3 part se la repartirien com a hereus els seus dos germans, en una 1/6 part cadascun.

- La Sala Civil manifesta que l'hereva universal del pare de la recurrent va ser la seva esposa i aquesta ja va disposar en testament dels seus béns de la forma que va estimar oportuna per després de morta. Així la "*previsió*" del Sr. Francesc Xavier Pla Pujol d'assegurar-se el destí dels seus béns relictes residuals a la mort de l'hereva, si aquesta no ho havia decidit per ella mateixa, ja resulta irrellevant, perquè ella ho va decidir. La finalitat essencial de la figura de la substitució preventiva de residu que consisteix en evitar que, si l'hereu no pot o no vol disposar dels seus béns a la seva mort, no calgui acudir a una successió intestada (així també ho va fer explícit la Sra. Roser Puncernau Pedro en el seu testament) perquè el causant ja ha decidit anticipadament el destí dels seus béns relictes.

- Aquesta figura testamentària no es pot confondre amb la del fideïcomís de residu, ja que aquesta es caracteritza en què l'hereu rep uns bens gravats, en el sentit que a la seva mort no en pot disposar com vulgui, perquè ja li ve determinat pel seu causant. La Sra. Roser Puncernau Pedro sí que podia disposar-ne. Això porta a la conseqüència que les pretensions hereditàries de la recurrent fonamentades directament en la seva condició d'hereva del seu pare (les numerades de la A1 a la A7), decaiguin, perquè ella no és hereva, sinó únicament legitimària i legatària. l aquesta doble condició li va ser reconeguda per la seva mare l'any 1997, concretament, el 16 de desembre, davant de notari, quan va satisfer a la seva filla els seus drets successoris del pare en la suma total de 199.078.392 ptes. (equivalents a 1.202.024,08 €). Amb aquest pagament, es van exhaurir els seus drets envers l'herència del seu pare.

- Per consegüent, acorda que cal estimar el motiu principal del recurs dels Srs. Maximino i Lluís Puncernau García (al qual es va adherir el Sr. Josep M. Plass Sanvicente), i revocar la sentència d'instància en el seu pronunciament sobre l'existència d'un fideïcomís de residu i tots els efectes que es deriven d'aquella conclusió. Això ens obliga a assumir la instància sota el nou prisma ja indicat i a resoldre sobre les altres peticions que s'exposen en la demanda de la recurrent.

- Així doncs, pel que fa al testament de la mare de la recurrent, la Sala Civil determina que la mare va desheretar a la seva filla Mercè; va deixar uns prellegats al seu fill Antoni i un llegat a la seva germana Carme, un altre llegat a la seva cuidadora i un tercer llegat pietós a la seva parròquia eclesiàstica; va deixar un llegat d'estudis pel seu net Francesc d'Assís; va designar hereus al seu fill Antoni en una proporció de 2/3 parts de la seva herència i d'una 1/6 part a cadascun dels seus germans Carme i Maximino; va instituir una substitució vulgar de l'hereu, si aquest el premorís i va designar una substitució preventiva de residu del seu fill Antoni (si aquest sobrevivia a la testadora, com va ser el cas) i si aquest no tenia descendència (com també va ser el cas), en favor del seu net Francesc d'Assís.

- La Sala Civil precisa que la recurrent té dret a la legítima dels béns propis de la seva mare i, després d'efectuar els càlculs, conclou que la suma que ha de percebre és la de 454.738,16 €, més els interessos legals des de la data de la mort de la seva mare, és a dir, el 13 de maig del 2004.

- Afegeix que, com a hereva del seu germà, ha de percebre la totalitat dels seus béns, és a dir, 50.908,10 €, més els rendiments o les pèrdues que hagin produït des de la data de la seva mort (el 25 d'octubre del 2004).

- Altrament, la Sala Civil resol altres qüestions que no són objecte d'aquest recurs d'empara, i, que, per tant, és innecessari reproduir en aquesta sentència.

- La Sala Civil decideix estimar parcialment els recursos d'apel·lació i d'adhesió interposats per les representacions processals dels Srs. Maximino i Lluís Puncernau García, de la Sra. Mercè Pla Puncernau i del Sr. Josep M. Plass Sanvicente contra la sentència del 7 de març del 2024, dictada pel Tribunal de Batlles, que va revocar totalment. I en el seu lloc va disposar els pronunciaments ressenyats en l'apartat 1.4 d'aquesta sentència.

2.3. Argumentació dels Srs. Maximino i Lluís Puncernau García

- Aquesta part al·lega que la recurrent repeteix en empara els arguments que ja havia desenvolupat en la instància, en apel·lació i en el recurs d'aclariment.

- Segons el seu parer, de la lectura de la sentència impugnada es desprèn que la Sala Civil ha examinat i distingit les diverses figures jurídiques utilitzades en correlació amb totes les clàusules testamentàries, i és així com, després de reproduir les pretensions deduïdes a la demanda, cita les clàusules testamentàries rellevants, raonant la seva coherència i aplicació terminològica en el testament i, fins i tot, estatueix que la clàusula sisena, per bé que fixa un fideïcomís, ho fa per una altra línia successòria.

- Per tant, conclou que no hi pot haver incongruència omissiva allà on s'analitza i es correlaciona allò que es demana (les pretensions) i allò que es decideix (la decisió), sense que sigui necessari, per tractar les parts en judici de tesis o postures diferents i sovint contràries, analitzar tots i cadascun dels aspectes de cada tesi o postura per complir així amb el deure de motivació. La raó és senzilla: si es raona el per què s'estima una postura, no cal motivar el per què no s'accepta la contrària (que és allò que pretén i d'allò que es queixa la recurrent quan afirma que la sentència de la Sala Civil no està motivada, endemés de pretendre que no està fonamentada en Dret).

- Pel que fa a la vulneració del dret a un judici de durada raonable, aquesta part addueix, que si bé és cert que el 2 de desembre del 2013 i el 7 de novembre del 2014 l'ara recurrent va denunciar davant la Batllia que es practiquessin les proves encara no practicades en aquell moment, també és cert que no ho va tornar a demanar fins al 3 de juliol del 2020, just aixecada la pandèmia del Covid, sol·licitant també alhora l'ampliació de la prova pericial.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi el recurs d'empara per no tenir contingut constitucional, fent expressa imposició de les costes processals a la part recurrent.

2.4. Argumentació del Sr. Josep M. Plass Sanvicente

- Aquesta part considera que la recurrent repeteix en empara els arguments que ja va desenvolupar en la instància i en seu d'apel·lació i així ho demostra reprenen punt per punt aquests arguments.

- No obstant això, recorda que l'objecte del recurs d'empara no és el de revisar la interpretació efectuada per la Sala Civil; la finalitat del recurs d'empara és la de protegir els drets fonamentals

reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

- La recurrent en empara sosté que la sentència impugnada és incongruent (per incongruència omissiva) i mancada de motivació. Tanmateix, la lectura d'aquesta resolució ens deixa veure que efectua i dona realment una motivació suficient, raonada i fonamentada en Dret, en quant analitza i interpreta el testament del pare de la recurrent amb criteris jurídics rigorosos i coherents, de tal manera que la Sala Civil (veg. FD quart) fonamenta la seva decisió en la literalitat de la clàusula testamentària, posant-la en relació amb la resta de disposicions testamentàries, qualificant-la com a substitució preventiva de residu i no com a fideïcomís de residu.

- Així, la Sala Civil: 1) interpreta literalment la clàusula testamentària on s'empra el terme tècnic "*substitució preventiva de residu*", posant-la en relació amb la resta de disposicions testamentàries, indicant que "*l'hereva podrà disposar lliurement per actes a títol onerós, i només per actes a títol gratuït en benefici dels fills o descendents*" (FD 4); 2) accepta que la clàusula es correspon amb la institució jurídica anunciada pel testador (substitució preventiva de residu) i rebutja que el contingut configuri un fideïcomís estricte; 3) valora que l'hereva, Roser Puncernau Pedro va disposar per testament del residu complint els límits imposats pel testador. Per consegüent, la motivació de la sentència podrà ser discutida, però no és arbitrària, ni il·lògica. l és que el recurs d'empara no pot servir per substituir l'argumentació de la sentència de la Sala Civil amb una interpretació alternativa que, en definitiva, repeteixo, és allò que pretén la recurrent en empara.

- En efecte, la recurrent intenta convertir una qüestió de valoració jurídica en una presumpta vulneració de dret fonamental, però la lectura de la sentència (en concret el FD quart), demostra que la Sala Civil examina amb detall les clàusules testamentàries rellevants, distingint entre les figures jurídiques utilitzades, i que no hi ha cap contradicció entre els fets establerts i la qualificació jurídica. Per tant, no es pot parlar d'incongruència omissiva, sinó d'una diferència d'interpretació que no és objecte de protecció amb un recurs d'empara, amb el qual el dret a la jurisdicció ha estat garantit plenament.

- Pel que fa a la vulneració del dret a un judici de durada raonable, aquesta part addueix, que si bé és cert que el 2 de desembre del 2013 i el 7 de novembre del 2014 l'ara recurrent va denunciar davant la Batllia que es practiquessin les proves encara no practicades en aquell moment, també és cert que no ho va tornar a demanar fins al 3 de juliol del 2020, just aixecada la pandèmia del Covid, sol·licitant també alhora l'ampliació de la prova pericial.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi el recurs d'empara per no tenir contingut constitucional, fent expressa imposició de les costes processals a la part recurrent.

2.5. Argumentació del Sr. Francesc d'Assís López Pla

- De manera prèvia, aquesta part exposa que tal com va posar de manifest després de la seva majoria d'edat, la seva postura ha estat sempre la de posicionar-se al costat de la seva família troncal, mare i germans, motiu pel qual ja des d'ara, manifesta la total adhesió a aquest recurs d'empara formulat per la seva mare, sense que en cap cas es tracti d'aplanament o de renúncia a tot allò que pugui acabar decidint-se que li correspon.

- Segons el seu parer, els béns que van constituir el patrimoni de la seva difunta àvia i que són objecte d'aquesta causa, es limitaven al pis del C/ Les Escoles i al saldo d'algun dels comptes bancaris, i que, per tant, aquests béns són els únics que es podien vàlidament transmetre per la testadora, la resta de béns avui objecte de discussió, eren de l'avi Francesc Xavier Pla Pujol, dels quals havia disposat en el seu testament a favor dels seus fills i descendents, i haurien d'anar, doncs, a la seva mare (la recurrent), i a través d'ella als seus fills.

- Aquest patrimoni de l'avi ha de quedar dins de la seva família considerada com a fills i descendents sense distinció entre ells, en els termes que l'avi va disposar al testament i no només a ell juntament amb altres parents de l'àvia amb els quals el difunt avi no havia tingut cap mena de relació. Tanmateix, manté tota la seva voluntat que se li atribueixi tot allò previst en el testament de la seva àvia, sobre la totalitat dels béns que la jurisdicció declari que és allò que conforma el relicte de l'àvia Roser, sempre tenint en compte, que cal respectar els drets legitimaris que li corresponen a la seva mare, Mercè, tant els seus propis, com els del seu germà Antoni que li corresponen a ella.

- Per tant, reitera que està en acord amb el contingut del recurs d'empara en el sentit que la sentència impugnada està mancada de motivació i que la seva decisió de considerar que el testament de l'avi conté una substitució preventiva de residu és arbitrària, errònia, il·lògica, irracional, no raonable, absurda, i incongruent amb altres pronunciaments de la sentència mateixa, contrària a dret i a la *communis opinio* dels autors.

- Conclou que aquesta sentència es limita a donar per bona "*l'etiqueta*" de la figura jurídica que considera d'aplicació, sense tenir en compte la vertadera voluntat del testador i la finalitat del mateix, la literalitat de la resta del testament, les clàusules en el seu conjunt, els actes coetanis del testador, i els actes propis de la vídua hereva, que ni tan sols menciona, sense entrar a tractar cap dels arguments decisius que tant la recurrent, com aquesta part havien fet en els seus escrits.

- Exposa que la sentència de la primera instància va efectuar una anàlisi acurada de totes les

clàusules del testament i va concloure que l'hereva va acceptar expressament les limitacions a les seves facultats dispositives ordenades pel testador en el seu testament, i es va donar per assabentada que, respecte dels béns que no hagués disposat en els termes autoritzats, operaria, a la seva mort, el fideïcomís preventiu de residu disposat pel testador.

- Segons el parer d'aquesta part, l'element essencial de la qüestió és que si l'hereva no estava facultada per disposar *mortis causa*, no es pot considerar que hi hagi substitució preventiva de residu, sinó que hi ha un fideïcomís de residu. En el testament de l'avi, l'hereva Roser només estava facultada per disposar dels béns *inter vivos*, i tot i així, amb unes limitacions importants (únicament per actes onerosos i els gratuïts únicament a favor dels descendents), però en cap cas a disposar dels béns *mortis causa*.

- Ara bé, la sentència impugnada, contràriament a l'anàlisi exhaustiu que va fer la decisió de la primera instància, no motiva la seva decisió, fet que comporta que hagi emès una decisió arbitrària. Ni tan sols indica quin és el dret aplicable a la matèria, ni fa referència a les diferències entre les dues institucions jurídiques objecte de debat, ni als criteris que el porten a acceptar una de les dues tesis diferenciades.

- També és il·lògica i absurda la tesi de la Sala Civil segons la qual el testador hauria ordenat les dues figures, primer una substitució preventiva de residu i després un fideïcomís de residu en el cas que la substitució preventiva de residu no hagués operat i el fill Antoni hagués rebut els béns, ja que és contrari a la voluntat del pare no protegir els descendents i el fill incapaç en particular. En aquest cas, si fos com pretén la Sala Civil, a la mort de l'hereva (i curadora), el fill incapaç podria quedar desprotegit si l'hereva disposava a favor de tercers i els béns escapaven de l'àmbit familiar, però en canvi, si no ho feia i el fill rebia el patrimoni, en aquell cas sí que els béns havien de romandre en l'àmbit familiar. Incomprensible i il·lògica i contradictòria l'hermenèutica del pensament o el criteri del testador en fer el seu testament, tal com aplica i considera la Sala Civil.

- Afegeix que els actes propis de l'hereva corroboraven allò que ella havia reconegut al moment d'acceptar l'herència: que sobre els béns provinents del marit ella era hereva gravada, que sobre ells pesava un fideïcomís de residu i que els béns dels quals no hagués disposat a la seva mort en les condicions i en les limitacions previstes al testament, passarien al seu fill Antoni.

- En conclusió, la Sala Civil no analitza en cap moment els arguments principals i decisius invocats per la recurrent i per aquesta part en relació amb les diferències entre ambdues figures jurídiques objecte del litigi: la necessitat que l'hereva estès facultada per disposar *mortis causa*, que en aquest cas, no ho estava, així com en relació amb els seus actes propis que proven que aquesta coneixia i havia acceptat que es tractava d'un fideïcomís de residu, i que havia testat únicament sobre els seus béns i no sobre els béns del marit.

- Pel que fa a les altres peticions de la recurrent: el càlcul de la seva legítima sobre l'herència de la seva mare; la legítima que també li correspondria, en tant que hereva del seu germà Antoni, sobre l'herència de la seva mare; i el llegat de 50.000.000 ptes. que el pare va fer al seu fill Antoni i que la seva germana, Mercè Pla, havia de rebre, aquesta part addueix que són qüestions que s'han de resoldre cas que el Tribunal Constitucional desestimi la qüestió principal sobre la vulneració del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret respecte del tema de la substitució.

- De manera subsidiària, al·lega, doncs, pel que fa a la legítima que corresponia a la recurrent sobre l'herència de la seva mare que a partir del moment en què la Sala Civil va jutjar que el testament de l'avi contenia una substitució preventiva de residu i que la vídua podia testar sobre els béns del marit, que és evident que es tracta d'una única successió i d'un únic patrimoni, no existint cap motiu per fer-ne diferències. En aquesta hipòtesi el patrimoni és un i únic i inclou tots els béns de la mateixa, sigui quin sigui el seu origen, i en particular, aquells que provenien del marit. I el fet que la recurrent, ja hagués rebut la legítima sobre el patrimoni hereditari del seu pare, no obsta perquè si ara es considera que el patrimoni de la mare és cert i quantificable, s'hagi de rebre la legítima de la mare sobre tot el seu patrimoni, amb tots els béns que l'incloguin, inclosos aquells rebuts del marit.

- Pel que fa a la legítima del germà de la recurrent corresponent a l'herència de la mare, aquesta part considera que la Sala Civil va incórrer en incongruència omissiva en no haver resolt aquesta qüestió, i, en el seu aute del 15 de maig del 2025, mitjançant el qual la Sala Civil resol la petició d'aclariment i de complement de sentència, aquesta incorre en un error flagrant quan afirma que la sentència de la primera instància va desestimar aquesta petició, cosa que no és certa. Segons el seu parer, la Sala Civil incorre en incongruència omissiva, en un error flagrant, i efectua una reforma *in peius* de la sentència de la primera instancia i incorre igualment en la vulneració del principi dispositiu, ja que aquesta part no es va oposar al complement de sentència demanat per la recurrent, per tant, la sentència resol *infra petita*.

- Per consegüent, cal que es constati que la Sala Civil no ha resolt aquesta qüestió i que s'ordeni a la Sala Civil que jutgi la qüestió sota el nou prisma esmentat en l'apartat precedent.

- Sobre el llegat de 50 milions de pessetes que demana la recurrent i que denega la sentència impugnada, fonamentant-se en el fet que aquesta petició havia estat desestimada en la primera instància, i que la recurrent no la va recórrer en apel·lació, aquesta part considera que la tesi de la recurrent ha de ser estimada: és evident que no es va tractar d'una desestimació, sinó de la determinació d'una conseqüència de l'establiment de la tesi jurídica que a criteri de la Batllia, va permetre resoldre la causa, ja que amb el fideïcomís de residu que establia la sentència d'instància, aquesta petició s'extingia per confusió, atès que la recurrent rebia tot el patrimoni i ella s'havia de fer el pagament a si mateixa.

- Ara bé, com que la Sala Civil aplica una altra tesi (la de la substitució preventiva de residu), sí que s'ha d'entrar a analitzar si els hereus de la Sra. Roser Puncernau Pedro han de lliurar a l'hereva de l'Antoni, la recurrent, el llegat que el seu pare li va fer de 50 milions de pessetes, juntament amb els interessos des del dia de la seva defunció, és a dir, des del 25 d'octubre del 2004.

- Conclou que la Sala ha de jutjar la petició sota el nou prisma de la substitució preventiva de residu. I això, sense que sigui necessari que hi hagi hagut un recurs que la Sala indica de "*subsidiari*", ja que aquesta figura no existeix i no està prevista en l'ordenament.

- Així mateix, considera que la sentència impugnada també va incórrer en una manca total de motivació quan pronuncia que "*els fruits o rendiments que aquest capital hagués produït després de la mort del Sr. Pla ja eren béns propis de l'hereva que els feia seus*" pronunciament que no està ni motivat ni justificat en cap moment.

- Pel que fa a la vulneració del dret a un judici de durada raonable, aquesta part s'adhereix totalment a aquesta petició, ja que també ha sofert aquestes dilacions, les quals queden àmpliament justificades amb el relat efectuat per la recurrent i per la durada dels períodes d'inactivitat de la Batllia i del perit, i demana al Tribunal que pronunciï el seu dret a obtenir reparació, tant per la part recurrent, com per a aquesta part. Precisa que quan va començar el plet tenia 7 anys, i ara en té 27; han passat 20 anys i encara no s'ha acabat. Mentre tant, la seva mare, els seus germans ja nascuts, aquell que ha nascut posteriorment, i ell mateix, no han rebut res dels diners que les entitats bancàries tenen en els seus balanços.

- Per tots aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que estimi les seves pretensions.

2.6. Argumentació del Ministeri Fiscal

- Pel que fa a la concurrència de la substitució preventiva de residu en relació amb el testament del pare de la recurrent, el Ministeri Fiscal analitza totes les argumentacions de les parts, així com el raonament de la sentència impugnada i conclou que aquesta està suficientment motivada, ja que dona preferència a la literalitat de la disposició testamentària en contra de la tesi de la recurrent que demana la consideració de la disposició com a un "*fideïcomís de residu*". En efecte, la resolució argumenta el per què és una substitució preventiva de residu, exposant que allò que estava establert era una substitució pel cas que l'hereva del pare (la seva esposa) no hagués disposat dels seus béns per després de la seva mort, però la sentència diu que en va disposar per testament de l'1 d'abril del 2004, nomenant diversos hereus: precisament afirma que aquesta clàusula testamentària

de substitució preventiva de residu no havia de tenir cap efecte, perquè l'hereva va disposar dels seus béns mitjançant aquell testament. La sentència prossegueix exposant les raons per les quals s'ha de donar una interpretació literal al terme jurídic "*substitució preventiva de residu*".

- Tanmateix, el Ministeri Fiscal sí que considera que la motivació de la Sala Civil està tatxada de manca de raonabilitat i de manca de lògica, ja que segons el testament del pare de la recurrent, si bé la seva esposa, com a hereva, podia disposar lliurement a títol onerós, la seva disposició a títol gratuït li estava limitada, i només podia disposar a títol gratuït a favor del seu fill Antoni o a favor dels fills d'aquest, i en defecte d'aquell i d'aquests darrers, només ho podia fer a favor de la seva filla Mercè.

- Per tant, quan la sentència afirma que la disposició testamentària de la Sra. Roser Puncernau Pedro és una disposició permesa pel testador, la Sala Civil incorre en un error d'interpretació fonamental en el plet, i, doncs, la seva motivació esdevé irraonable, irracional i il·lògica, ja que la disposició testamentària de la Sra. Roser Puncernau Pedro, nomenant hereus es va fer a títol gratuït, i, precisament, les disposicions a títol gratuït les tenia limitades, i només les podia fer, primerament, a favor del seu fill Antoni.

- El Ministeri Fiscal considera que la disposició testamentària nomenant hereus és certament una forma de disposició de béns que no estava exclosa de la taxació efectuada pel testador mateix: aquesta forma de disposar dels béns podia ser onerosa (instituint càrregues) -forma permesa pel testament del seu difunt marit respecte dels béns d'aquest-, o gratuïta, forma que estava limitada pel seu testament a les disposicions a favor del seu fill Antoni o dels seus substituts, i, per tant, no en podia disposar lliurement. D'això se'n dedueix que hagués procedit interpretar la disposició testamentària no com a una "*substitució preventiva de residu*", tenint en compte l'etiqueta donada pel testador, sinó com a "*un fideïcomís de residu*" a la llum de la real voluntat del mateix, que en cap cas permetia a la seva hereva disposar lliurament *mortis causa*.

- En aquest cas, els béns del testador, els quals l'hereva no hagués disposat a títol onerós, no en podia disposar lliurement i gratuïtament per via testamentària, i havien de passar obligatòriament al seu fill Antoni, la successió *ab intestat* del qual provocava que tots els béns havien de ser atribuïts a la recurrent.

- Per tant, conclou que tenint en compte l'anteriorment exposat, és procedent donar lloc a aquest motiu del recurs d'empara.

- Pel que fa al càlcul de la legítima que correspon a la recurrent sobre l'herència de la seva mare, el Ministeri Fiscal coincideix amb la recurrent que de la sentència impugnada se'n dedueix que de

l'aplicació d'aquesta substitució preventiva de residu la mare hauria rebut en tant que hereva (no en tant que fideïcomissària) tot et patrimoni del seu marit, que integraria, doncs, el seu propi patrimoni abans de disposar-ne, per tant, per calcular la legítima de la seva herència s'hauria de prendre com a base no solament el seu patrimoni propi, sinó també el patrimoni provinent del seu marit, i per tant, la Sala Civil havia d'adoptar les conseqüències d'aquest raonament. És a dir, que havia de rebre 1/8 part d'aquesta totalitat, més indirectament 1/8 part d'aquesta mateixa suma en tant que legítima que li pertocava del seu germà, de la qual al seu torn ella és hereva.

- Per tant, el Ministeri Fiscal considera que aquest motiu també ha de ser acollit.

- Sobre l'al·legació relativa als 50.000.000 ptes. que el pare havia llegat al seu fill Antoni, si bé és cert que aquesta va ser denegada en primera instància i que cap de les parts va formular recurs d'apel·lació sobre aquesta qüestió, el Ministeri Fiscal posa en relleu que el canvi d'interpretació de la Sala Civil respecte del pronunciament d'instància en relació amb la substitució preventiva de residu, tenia conseqüències importants sobre aquesta petició (sobre la qual la recurrent no podia fer recurs, doncs, no patia cap perjudici per part de la sentència del Tribunal de Batlles) i, per tant, l'omissió de la Sala Civil de pronunciar-se al respecte comportaria que no s'hagi pronunciat completament sobre l'objecte de la litis, i, per consegüent, se'n deriva que ha comés una incongruència omissiva.

- Així doncs, considera que és procedent estimar aquest motiu del recurs.

- Pel que fa a l'omissió sobre el pronunciament respecte de la legítima que corresponia al germà difunt de la recurrent, el Ministeri Fiscal constata que aquesta pretensió ja va ser resposta en primera instància, la qual va estimar que havia de ser percebuda per la recurrent. Aquesta decisió no va ser recorreguda en apel·lació, per tant, aquesta decisió va esdevenir ferma i no es pot al·legar que la sentència impugnada hagi incorregut en una incongruència omissiva en aquest cas.

- Sobre els fruits i les rendes dels béns provinents del pare de la recurrent, la sentència impugnada declara, sense cap motivació específica, que estan inclosos en l'import provinent de l'herència del marit que l'hereva feia seus.

- Si bé certament, aquesta afirmació de la sentència ve condicionada per la decisió inicial de la resolució que considera la disposició del testament del pare com a una substitució preventiva de residu (i no com a una substitució fideïcomissària de residu), no és menys cert que la qüestió dels fruits i de les rendes provinents de l'herència d'aquest darrer, condicionava la base de càlcul de les legítimes de la seva herència, però també d'aquella de la seva esposa, de tal manera que era necessari determinar on havien de ser atribuïts aquests fruits i rendes.

- Així doncs aquesta determinació a un cabal relicte o a un altre, necessitava d'una argumentació concreta i suficient. La resolució no diu, ni explicita, per què i en base a què ja eren propis de l'hereva. En aquestes circumstàncies, és procedent constatar la manca de motivació de la resolució objecte d'empara sobre aquest extrem.

- Pel que fa al darrer motiu del recurs, és necessari també constatar la vulneració del dret a un procés de durada raonable de la recurrent, ja que el procediment ha durat més de 20 anys, sense que s'hagi fet evident una complexitat processal manifesta.

- Cal destacar dos fites processals concretes: un període probatori en la instància que ha durat 14 anys sense que s'hagi pogut constatar l'impuls processal adequat per part de la jurisdicció, i, una durada excessiva per dictar sentència de 17 mesos. Aquestes circumstàncies també evidencien la vulneració del dret al·legat.

- Així doncs, la constatació de la vulneració del dret a la durada raonable del procés és procedent, i si bé la recurrent té dret a una indemnització, aquesta s'ha d'exigir davant la jurisdicció ordinària.

- Per aquests motius, el Ministeri Fiscal demana l'estimació parcial d'aquesta demanda d'empara.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. La demanda d'empara objecte d'aquesta causa, en un extens escrit, denuncia la suposada vulneració de dos drets fonamentals: el dret a la jurisdicció en la seva manifestació del dret a una decisió fonamentada en Dret i el dret a un procés de durada raonable. Quant al primer d'ells, entén que la vulneració en què incorre la sentència recorreguda abasta: a) la interpretació del testament del Sr. Francesc Xavier Pla Pujol (apartat II A dels fonaments jurídics del recurs); b) altres peticions de la demanda, tenint cura de precisar, però, que "*depèn (en) del resultat del primer pronunciament*" (apartat II B dels fonaments jurídics). Aquestes pretensions "*depenents*" i tributàries del "*prisma*" que resulti del primer pronunciament, es detallen en l'escrit del recurs, de la manera següent: i) el quàntum de les legítimes corresponents a la recurrent en l'herència de la seva mare Roser Puncernau Pedro; ii) sobre el llegat en metàl·lic que el pare Francesc Xavier Pla Pujol va atribuir al seu fill Antoni. També es qüestiona (apartat II C) la legítima materna que corresponia al fill Antoni i

que hauria de percebre la recurrent, així com sobre els fruits o els rendiments del capital de l'herència del pare (apartat II D). Quant a la vulneració del dret a un procés de durada raonable efectua també un seguit d'al·legacions que tractarem al final d'aquesta resolució.

3.2. El Ministeri Fiscal, en el seu informe, analitza individualment i sense agrupar-los aquests sis motius de possible vulneració del dret a la jurisdicció. Pel que fa al dret a una decisió fonamentada en Dret, objecte dels cinc primers motius, arriba a la conclusió de considerar que alguns d'ells -concretament el primer, el segon i el cinquè- infringeixen efectivament el *cànon de constitucionalitat* en aquesta matèria, mentre que, segons el seu parer, no ho fan els exposats en tercer i quart lloc. Les parts recorregudes, en els seus respectius escrits defensen els posicionaments que resulten més favorables als seus interessos processals i així, els Srs. Maximino i Lluís Puncernau García, successors processals dels Srs. Maximino i Carmen Puncernau Pedro, sostenen que no hi ha hagut cap vulneració de drets fonamentals; i de la mateixa opinió és la representació processal del marmessor, Sr. Josep M. Plass Sanvicente. Mentre que el Sr. Francesc d'Assís López Pla s'adhereix al recurs i el Sr. Josep Vidal Escoll considera que no ha d'intervenir en l'assumpte, a partir del moment en què l'anterior, els béns del qual administrava, va accedir a la majoria d'edat. S'ha de remarcar que les parts recorregudes de manera pràcticament unànime sostenen que la decisió judicial impugnada està ben fonamentada en Dret, que s'han esgotat els tràmits davant la jurisdicció ordinària i que no és procedent que aquest Tribunal esdevingui una tercera instància o un tribunal de cassació que pugui revisar el seu contingut.

3.3. Una primera impressió derivada de la lectura de la demanda d'empara, en la qual es reiteren molts dels arguments emprats davant la jurisdicció ordinària podria induir a un pronunciament confirmatori de la sentència recorreguda. Cal, però, sostreure's als biaixos confirmatori i de primera impressió, com els anomena la doctrina, i aprofundir una mica més en el *thema decidendi* d'aquesta controvèrsia. Abans, nogensmenys, cal assenyalar que la sentència està ben motivada, per la qual cosa l'única qüestió a tractar és si les seves conclusions són lògiques o contradiuen la *communis opinio* sobre la matèria controvertida. Es tracta, en definitiva, d'analitzar amb rigor quina era l'autèntica voluntat del testador, sobre el testament del qual se centra aquest litigi. I fer-ho, deixant de banda categories dogmàtiques i procurant esbrinar quina era la seva voluntat expressada en el testament que és *lex successionis* com els contractes són *lex inter partes*. El testament de la Sra. Roser Puncernau Pedro, atorgat l'1 d'abril del 2004, tot i presentar una notable complexitat, resta en gran part fora de l'àmbit d'aquesta demanda d'empara. En canvi resulta fonamental una completa intel·lecció i interpretació del testament del Sr. Francesc Xavier Pla Pujol, atorgat el 3 de juliol de 1995. En la clàusula quarta, en primer terme, instituïa hereva universal a la seva esposa, Sra. Roser Puncernau Pedro, i acte seguit, sota la rúbrica "*Facultats dispositives de l'hereva*" establia textualment; "*L'hereva podrà disposar lliurement dels béns relictes per actes a títol onerós. Per actes a títol gratuït només en podrà disposar a favor del meu fill Antoni o dels fills matrimonials (de matrimoni canònic) d'aquest, i en defecte d'aquell i d'aquests a favor de la meva filla Mercè*". Posteriorment i amb el títol "*Substitució preventiva de residu*" cloïa la disposició testamentària dient: "*Els béns dels quals l'hereva no hagués disposat a la seva mort passaran al meu fill Antoni, i en defecte d'aquest als substituts que se li nomenen en el següent paràgraf*".

3.4. No hi ha cap dubte de l'aplicació a Andorra de les normes del dret civil de Catalunya aplicables

amb anterioritat al Decret de Nova Planta de 1716 segons el règim de fonts establert en el capítol de Corts de 1409, completat per la Constitució única de 1599 -capítol 40, títol 30, llibre 1r- i que es va incorporar a la recopilació de les "*Constitucions i altres drets de Catalunya*", efectuada l'any 1702 i en què s'establia que "*en els casos que dits Usatges, Constitucions i altres drets faltaran, hajan de decidir les dites causes segons la dispositio del Dret canònic i, aquell faltant, del civil i doctrines de doctors i que no les pugan decidir ni declarar per equitat, sinó que sia regulada i conforme a les regles del dret comú i que aportan los Doctors sobre matèria d'equitat*". Però en aquest dret històric no s'utilitzaven conceptes elaborats per una dogmàtica molt posterior, ni diferenciacions entre conceptes com el de "*fideïcomís de residu*" i el de "*substitució preventiva de residu*", que efectivament van incorporar-se a la Compilació de 1960 per decisió dels compiladors que van entendre que aquestes categories podien ajudar a la millor comprensió d'unes normes, que elles sí constituïen una iuris continuatio respecte a la regulació anterior. Hi va haver igualment un debat doctrinal i pràctic, però bastant artificial, projectat especialment sobre els testaments atorgats davant de notari, sobre si era millor que el notari, o el jurista que assessorava la redacció del testament, consignés la voluntat del testador tal i com era expressada o subsumint-la, per facilitar la seva comprensió, en alguna de les categories jurídiques del text legal. També s'ha de tenir molt present que el dret romà, d'indubtable aplicació al cas, no va conèixer la diferenciació entre el fideïcomís de residu i la substitució preventiva de residu. En els seus orígens el fideïcomís era un encàrrec de confiança, el compliment del qual es deixava a la confiança -fidúcia- de l'hereu. Posteriorment, la institució es va anar fent més complexa, l'encàrrec va esdevenir obligació; a l'hereu fiduciari se li va atribuir un valor patrimonial -quarta trebel·liànica- sensiblement igual a la quarta falcídia atorgada a l'hereu gravat per llegats i es van configurar diversos tipus de fideïcomisos i, entre ells, el de residu, amb les variants conegudes per les expressions: a) de *eo quod supererit* (en el qual cas, el fideïcomissari de residu ha de rebre almenys una quarta part dels béns hereditaris -en una mena de quarta trebel·liànica inversa-; o, b) *si aliquid supererit*, en què no operava aquesta reserva en favor del fideïcomissari. D'altra banda, el fideïcomís va evolucionar cap al fideïcomís familiar, com a medi per mantenir el patrimoni en el si de la família establint un *ordo successivus* que s'havia de respectar. La substitució preventiva de residu apareix més tard. El dret romà només coneixia les substitucions vulgar, pupil·lar, exemplar i fideïcomissària. Certament, en ocasions, pot desplegar un paper molt útil per evitar la successió intestada. I en darrer terme deixem constància que resulta irrellevant, especialment en aquest cas concret, el debat doctrinal de si la "*preventiva de residu*" és o no és, una autèntica substitució; allò que certament no és, és un fideïcomís.

3.5. Si traslladem totes les consideracions anteriors al cas objecte d'aquesta causa, resulta: a) que el testador, Sr. Francesc Xavier Pla Pujol, era de professió arquitecte segons manifesta en el testament atorgat davant el notari Marc Vila Riba a "*un quart de dotze del migdia del dia 3 de juliol de 1995*"; b) que aquest acte d'últimes voluntats era un testament tancat del qual només es diu que ha estat "*mecanografiat per un tercer*". No sabem, doncs, si la qualificació jurídica de les disposicions va ser efectuada pel testador mateix o per algun jurista que l'assessorés en la seva redacció, però en tot cas té una significació molt relativa; c) que el contingut de la seva voluntat es manifesta clarament quan diu: "*L'hereva podrà disposar lliurement dels béns relictes per actes a títol onerós*" i a continuació diu "*Per actes a títol gratuït només en podrà disposar a favor del meu fill Antoni o dels fills matrimonials (...) d'aquest*". Amb caràcter general, i singularment en aquest cas, tot acte de disposició mortis causa és un acte a títol gratuït i no a títol onerós. La utilització dels adverbis "*lliurement*" i "*només*" pel que fa respectivament a les disposicions a títol onerós i a títol gratuït corrobora el criteri segons el qual el testador fideïcomitent volia que l'hereva fiduciària pogués realitzar sobre el patrimoni hereditari, tot acte dispositiu a títol onerós, amb absoluta llibertat. Però en relació amb els actes a títol gratuït, tant si eren inter vivos -donacions- com si ho eren mortis causa

-per raó de successió- no podia disposar lliurement, sinó només en favor de determinades persones del cercle familiar més íntim -fills i nets-; d) de tot el contingut del testament es desprèn una voluntat inequívoca de donar a la seva successió un caràcter marcadament familiar, aspecte en el qual probablement va influir la controvèrsia que es va suscitar en el si de la mateixa família en relació amb si els fills adoptius podien ocupar el lloc dels matrimonials com a "*posats en condició*" en l'àmbit d'un fideïcomís familiar i que va ser resolta per la molt comentada sentència del Tribunal Europeu dels Drets Humans del 15 de desembre del 2004.

3.6. La sentència recorreguda en empara, després d'exposar en el fonament de dret primer, les pretensions de la part agent en la instància i avui recurrent en empara, en el fonament de dret segon sintetitza els "*antecedents d'interès*". Aquests extrems no són -en principi, no podien ser- objecte del recurs d'empara. En el tercer fonament de dret, que és l'objecte essencial de la demanda, analitza el testament del Sr. Xavier Pla Pujol, en transcriu les clàusules principals i descriu el recurs d'apel·lació dels germans Puncernau García i l'adhesió del Sr. Josep M. Plass Sanvicente. En el fonament quart, després de manifestar que el testament en qüestió constitueix la "*qüestió nuclear del present litigi*", accepta els raonaments de les parts recorregudes i interpreta el testament motivant i donant valor fonamental a la qualificació jurídica de la clàusula quarta del testament per considerar que "*el testador estava assessorat i d'aquí que la titulació de l'epígraf substitució preventiva de residu estava correctament formulada*". És remarcable que no hi hagi una referència específica a la disposició de la mateixa clàusula quarta quan el testador diu: "*Per actes a títol gratuït només en podrà disposar a favor del meu fill Antoni*". Resultaria absurd que la fiduciària només pogués disposar a títol gratuït en l'interior de la família nuclear i, en canvi, pogués fer-ho amplament per testament o per acte de disposició successòria que és essencialment un acte "*a títol gratuït*". Al contrari, resulta perfectament coherent que el Sr. Francesc Xavier Pla Pujol volgués que la seva esposa, en vida, pogués disposar del patrimoni per a actes intervius en exercici d'aquella funció clàssica de "*senyora majora, totpoderosa i usdefructuària*", però que a la mort de la fiduciària, els béns no alienats restessin en el si de la seva família, constituïda per fills i nets. Tota l'argumentació anterior determina que s'hagi de desestimar el recurs pel que fa a la suposada falta de motivació de la sentència recorreguda, però que resulti procedent estimar-lo pel darrer motiu exposat, ja que si bé la decisió de la sentència recorreguda està ben fonamentada en Dret, la seva conclusió resulta irraonable i absurda, i, ha de ser, per tant, anul·lada.

3.7. Com dèiem en els fonaments jurídics 3.1 i 3.2 i, d'acord amb el criteri del Ministeri Fiscal, els altres motius del recurs d'empara "*depenen*" de la solució que es doni a la "*qüestió nuclear*" d'aquest litigi. I de la mateixa manera que la sentència d'apel·lació va variar el "*prisma*" respecte del de la primera instància, les altres qüestions que es plantegen en el recurs d'empara i que ja havien estat al·legades en el tràmit d'apel·lació han de ser reconsiderades a la llum de la interpretació que s'ha fet de la disposició testamentària del Sr. Francesc Xavier Pla Pujol com a constitutiva d'un fideïcomís de residu. La mateixa sentència recorreguda d'alguna manera es fa ressò d'aquesta realitat, en dir -al fonament de dret vuitè- que "*(algunes de) les pretensions de la demanda (...) no poden ser ateses per la interpretació feta del testament del pare en aquesta alçada*". El canvi en la interpretació del testament haurà de ser tingut en compte en la formulació de la nova sentència i en la determinació dels seus efectes sobre el patrimoni hereditari. Aquesta és una competència de la jurisdicció ordinària que no pot, ni ha de suplir la justícia constitucional.

3.8. En darrer terme, el recurs d'empara denuncia la vulneració del seu dret a un procés de durada raonable. El Ministeri Fiscal es manifesta conforme amb aquest motiu de recurs i al·lega, en suport de la seva tesi, la sentència d'aquest Tribunal del 14 de juliol del 2022 (causa 2022-32-RE) dictada en les mateixes actuacions processals, però a instància d'una altra part, en aquell cas el marmessor, Sr. Josep M. Plass Sanvicente. Les altres parts recorregudes s'oposen a l'estimació d'aquest motiu de recurs, però ho fan de manera poc rotunda -al·legació quarta de l'escrit de la representació processal dels germans Puncernau García i al·legació cinquena de la del Sr. Josep M. Plass Sanvicente- i en gran mesura sorprenent, pel que fa a aquest darrer que ja l'havia denunciat i obtingut en el seu esmentat recurs d'empara de l'any 2022. Aquest Tribunal entén que concorren tots els pressupòsits establerts per la seva doctrina jurisprudencial, expressada en la sentència abans citada i que ara cal reconèixer els seus efectes a favor de la part recurrent i de la part adherent al recurs, Sr. Francesc d'Assís López Pla.

Tanmateix, cal declarar que aquestes parts tenen dret a ser indemnitzades en la quantia que determini la jurisdicció ordinària mitjançant el procediment adient pels perjudicis morals i econòmics derivats de les dilacions indegudes constatades.

3.9. L'estimació substancial del recurs d'empara determina que no sigui procedent cap imposició expressa de costes processals, d'acord amb l'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar substancialment el recurs d'empara 2025-24-RE interposat per la representació processal de la Sra. Mercè Pla Puncernau contra la sentència de l'11 de març del 2025, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

2. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret fonamental a la jurisdicció en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

3. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret fonamental a un procés de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, del Sr. Francesc d'Assís López Pla.

4. Declarar que la recurrent i l'adherent al recurs d'empara tenen dret a ser indemnitzats en la quantia que determini la jurisdicció ordinària mitjançant el procediment adient.

5. Declarar la nul·litat de la sentència de l'11 de març del 2025, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia i acordar retrotraure les actuacions al moment anterior al seu pronunciament, per tal que la Sala Civil dicti una nova resolució que haurà de partir de les declaracions efectuades en aquesta decisió.

6. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la recurrent, a les representacions processals, respectives, dels Srs. Maximino i Lluís Puncernau García, del Sr. Josep M. Plass Sanvicente, del Sr. Francesc d'Assís López Pla, a la Secció Civil 2 de la Batllia, a la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 9 de setembre del 2025.

Joan Manel Abril Campoy	Pere Pastor Vilanova
President	Vicepresident
Josep-D. Guàrdia Canela	Jean-Yves Caullet
Magistrat	Magistrat